

отримують випускники. Виконуючи обов'язки низькокваліфікованих робітників, студенти втрачають мотивацію до навчальної та інженерної професійної діяльності. Тому бажано, щоб студенти на практиці отримували досвід роботи на інженерних посадах.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Подальших досліджень потребує удосконалення змісту, методів і технологій професійної підготовки студентів з урахуванням спрямованості до інженерної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зеер Э. Ф. Психология профессий / Э. Ф. Зеер. – М. : Академический Проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. – 336 с.
2. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития / Э. Ф. Зеер. – М. : Академия, 2007. – 240 с.
3. Иванова Е. М. Психология профессиональной деятельности / Е. М. Иванова. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 382 с.
4. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
5. Климов Е. А. Психология профессионала / Е. А. Климов. – М. : Просвещение, 1996. – 268 с.
6. Ковалев В. И. Мотивы поведения и деятельность / В. И. Ковалев. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
7. Коссов Б. Б. Личность : теория, диагностика и развитие / Б. Б. Коссов. – М. : Академический Проект, 2000. – 240 с.
8. Кудрявцев Т. В. Психология профессионального обучения и воспитания / Т. В. Кудрявцев. – М. : МЭИ, 1985. – 236 с.
9. Морозова Л. Л. Кадры современных предприятий пищевой промышленности. Должностные инструкции служащих, квалификационные характеристики рабочих. Кн. 2 / Л. Л. Морозова. – СПб. : ООО "Актив", 2002. – 480 с.
10. Талызина Н. Ф. Теоретические основы разработки модели специалиста / Н. Ф. Талызина. – М. : Знание, 1986. – 234 с.
11. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека / В. Д. Шадриков. – М. : Логос, 1996. – 320 с.

УДК 378.016:64

О. В. Лихолат,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Слов'янський державний
педагогічний університет)

СУЧАСНА ПАРАДИГМА СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ “ОСНОВИ ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ” ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Останні роки спостерігається стійка тенденція зміни характеру системи освіти, як загальноосвітньої, так і вищої. Зміні підлягають цілі, завдання, зміст освіти, форми її організації. Сучасна система вищої освіти все більш явно зорієнтована на вільний розвиток людини, на її

творчу ініціативу, самостійність, конкурентоспроможність на ринку праці, стабільність майбутніх фахівців. Існуюча система освіти базується на основних сталих моральних та етичних нормах, які на відміну від динамічних змін у суспільстві, забезпечують наступність процесу наслідування ідеалам як національній, так і загальнолюдській культури. Проте зміни в системі освіти на сьогодні є незаперечними. Адже ми живемо в перехідний період і рухаємося від одного сприйняття реальності до іншого [2]. Усі ці зміни, які знайшли своє підтвердження і у Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті [6], означають, по суті, процес зміни освітньої парадигми з класичної на нову [1].

Зміна парадигми означає суттєві зміни в освітньому процесі фахової підготовки майбутнього спеціаліста будь-якого профілю, адже нова освітня парадигма базується на нових цінностях. Нові цінності спроможні виявити напрям педагогічного процесу вищої школи, базований на інтересах нового суспільства, індивідуально-особистісному розвитку майбутнього спеціаліста та гуманістичних відношеннях суб'єктів виробничої діяльності та сфери життєдіяльності людини. Необхідність переходу до нової освітньої парадигми виникає і у зв'язку з переходом до нового типу мислення та дій в оточуючому середовищі, яке постійно змінюється.

Аналіз досліджень і публікацій. Теорія парадигм отримала обґрунтування та розвиток у роботах Томаса Куна [4], Карла Поппера, Станіслава Грофа, Фрітьофа Капра та інших вчених. Визначанням парадигм, які характерні для педагогіки та суміжних наук займалися багато вчених. О. Прикот визначає поліпарадигмальний характер педагогічної дійсності, складовими частинами якої є педагогічна наука та педагогічна практика. Г. Корнетов визначає педагогічну парадигму як покладений на мову педагогіки ідеал людини, до якого прагне суспільство. Антрополоцентричну педагогічну парадигму досліджував І. Аносов. С. Харченко, М. Кратинюк, О. Чиж, В. Кратінова картину людського світу поділяють на дві загальні парадигми: ньютонівсько-картезіанську парадигму та наукову парадигму нової реальності. Видатний педагог-дослідник Ш. Амонашвілі свого часу виокремив полярні за своєю спрямованістю авторитарно-імперативну парадигму та парадигму гуманної педагогіки (педагогіка співробітництва). Відповідно до цієї парадигми, за В. Сластьоніним, особистість виступає як самоорганізований суб'єкт. У класифікації І. Колеснікової педагогічна парадигма визначає типологічні та смислові межі існування суб'єкта педагогічної діяльності у просторі професійного буття. Перехід та усвідомлення необхідності переходу до нової сучасної парадигми освітньої підготовки майбутніх вчителів в умовах методологічної кризи стосується і технологічної освіти, зокрема підготовки вчителя технологій, спеціалізації "Основи домашнього господарювання". Адже доволі різко загострилось питання про альтернативні підходи до визначення світоглядного змісту й освітніх стратегій цієї спеціалізації у процесі підготовки вчителя технологій.

Мета статті полягає у розширенні світоглядного сприйняття поняття "домашнє господарство" як базової основи формування змістової парадигми спеціалізації "Основи домашнього господарювання" підготовки вчителя технологій. Нами поставлено завдання проаналізувати смислові домінуючі домогосподарства та цільові установки діяльності у сфері домашнього господарювання з орієнтацією на створення успішних передумов формування

ціннісно-оціночного бачення майбутнього вчителя технології, спеціалізації “Основи домашнього господарювання”.

Paradeigma в перекладі з грецької означає (para – біля, майже, deigma – зразок, приклад, проба) – те, що біля зразка, майже щось те саме, що і разок, але дещо інше і самодостатнє, одним словом, – першозразок. У словнику іншомовних слів [8] зазначено, що парадигма – це модель постановки проблем, яка прийнята за зразок для вирішення дослідницьких завдань, способів наукового мислення і який проявляється в певній закінченості і відносній узгодженості поглядів на явища і речі. Ця система уявлень, модель, зразок є характерним для визначення етапу розвитку наукової думки, культурного стану суспільства, суспільного життя в конкретному історичному періоді. Нова парадигма освіти будується на нових підвалинах, які принципово відмінні від прийнятої на сьогодні системи формування уявлень про оточуючий світ. Сьогоднішня освіта повинна стати системою щодо формування у підростаючого покоління адекватного узагальненого образу сучасного світу й адекватних відповідних образів окремих предметів вивчення, галузевих напрямів.

В умовах конкурентоспроможності освітніх послуг навчальні заклади визначають свою освітню стратегію, орієнтуючись на споживчий ринок, розширюючи асортимент освітніх послуг. Набуває розвитку і технологічна освіта. Згідно з Переліком напрямів (спеціальностей) і їх поєднань з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра, напрям підготовки “Технологічна освіта” поєднується з додатковими спеціальностями та спеціалізаціями, серед яких є спеціалізація “Основи домашнього господарювання”. Таке поєднання викликане, з одного боку, необхідністю якісної підготовки педагогічних працівників до роботи у загальноосвітніх, позашкільних і професійно-технічних навчальних закладах, а з іншого – для забезпечення їх готовності до викладання не менше ніж двох шкільних предметів та проведення позашкільної роботи [5].

Сучасна парадигма спеціалізації “Основи домашнього господарювання” напряму підготовки “Технологічна освіта”, як педагогічна парадигма [7] означає крім іншого (вибору форм, організації, способів та методів навчання) ведучий підхід до вибору змісту навчання. На сьогоднішній день зміст (елементи знань та умінь) навчальних дисциплін даної спеціалізації, які спрямовано на збагачення загальної культури вчителя технології, залишається питанням відкритим. Вирішення цього питання неможливе без глибокого аналізу сучасної моделі домашнього господарства, сучасного розуміння понять “дім” та “родина”, які, на наш погляд, складають основу розуміння сутності змістової складової досліджуваної нами спеціалізації.

Найважливішою характеристикою якості уявлення про сучасне домашнє господарство є абсолютна точність розуміння цього поняття. Точність розуміння поняття “домашнє господарство” можливе лише у процесі його безперервного пізнання, яке здійснюється під час формування загальних уявлень про об’єкти пізнання, що базований на безперервному аналізі та синтезі складових елементів ієрархічної структури, має назву “домогосподарство”. Домашнє господарство – це найменш вивчена економічна одиниця в державній економіці, державотворенні [3]. Домашнє господарство – це група людей, об’єднаних загальними завданнями, місцем проживання, бюджетом і, за звичай, сімейно-родовими зв’язками. Іншими

словами, домашнє господарство – це господарський суб'єкт, який вписаний у відповідну соціальну структуру – сім'ю (родину).

Основною метою домашнього господарювання є забезпечення своїх членів гарантованим рівнем благополуччя незалежно від появи непередбачуваних обставин. З огляду на це основною функцією домашнього господарства є виробництво (дітородна функція сім'ї, рекреаційна діяльність у домогосподарстві, функція соціалізації), реалізація (сімейний бізнес, участь у корпораціях, ринкових господарствах) та збереження (раціональне ведення домогосподарства, формування та використання бюджету) людського капіталу, який охоплює сукупність знань, практичних навичок і трудових зусиль людини в сім'ї (родині).

Універсальної моделі домашнього господарювання не існує, оскільки характеристики інституційного середовища, в якому це домашнє господарство знаходиться, здійснюють безпосередній вплив на його структуру. Основними класифікаційними характеристиками домашнього господарства є: місцезнаходження, тип домогосподарства, демографічна характеристика, прибутки, майновий потенціал, зайнятість членів домогосподарства у професійній сфері, трудовий потенціал, виробничо-економічні характеристики власників, трудові й економічні функції, соціальний статус.

В економічній теорії домашнє господарство – це господарська одиниця (і особливий тип господарства, і первинна економічна система, і універсальна обліково-статистична одиниця), яка складається з однієї або більше осіб, об'єднаних загальним бюджетом і місцем проживання і яка забезпечує економіку родини ресурсами та використовує отримані за них кошти для придбання товарів та послуг. Іншими словами – це економічно відокремлена група населення, яка самостійно, власними зусиллями отримує дохід і самостійно здійснює витрати. Незаперечно, що економіка держави працює завдяки домогосподарствам і заради домогосподарств. Останні виступають основними споживачами кінцевої продукції матеріального виробництва та сфери послуг. Саме для домогосподарств виготовляються предмети споживання, які задовольняють ті чи інші потреби окремо взятої людини чи сім'ї в цілому.

Необхідно відмітити, що праця в домашньому господарстві є економічно відділеною від сфери виробничої діяльності. Специфікою цієї праці є безперервність процесу. Основою такої праці є індивідуальна (сімейна) власність. Ця праця є "завершальною" по відношенню до праці у сфері виробництва товарів і послуг, оскільки будь-який товар чи послуга в домашньому господарстві стає предметом праці, предметом догляду, обслуговування чи споживання. У домогосподарстві тісно переплітаються раціональне з нераціональним, суто економічний розрахунок щодо традицій, цінностей, почуттів. Саме це ускладнює процес аналізу та вивчення цього поняття. Характерним для домашнього господарства є відсутність або обмежене використання найманої праці, взаємна та довготривала підтримка, загальносімейне споживання, грошове та негрошове оцінювання дій, особлива лояльність, організація діяльності між різними поколіннями людей і відношення наслідування.

Для сімейної економіки домашнє господарство є сферою діяльності сім'ї, в якій організовується виробництво і споживання матеріальних благ на основі витрат праці та часу з метою відновлення життєвих сил членів родини. Основні цілі домашнього господарства співпадають з традиційними економічними цілями,

якими є максимілізація благоустрою, прибутку, корисності й економія ресурсів і часу на працю. Домашнє господарство, крім іншого, характеризується предметним середовищем (сукупністю природних і штучних компонентів, які проявляються матеріально і які взаємопов'язані у межах конкретного домашнього господарства). З предметним середовищем в цілому і його окремими елементами член родини безпосередньо контактує (використовує, експлуатує, дотримується, споживає, вживає тощо) у процесі життєдіяльності. На практиці це проявляється у виконанні членами родини діяльності, спрямованої на: виробництво та споживання товарів індивідуального вжитку і споживання послуг; освіту та виховання підростаючого покоління; благоустрій домівки й оточуючого середовища; створення затишку в оселі; організацію дозвілля родини; зміцнення здоров'я, відновлення сил, удосконалення фізичного стану та духовного розвитку членів родини; формування сприятливих міжособистісних стосунків у родині; впровадження сучасного стилю та образу життя; створення умов для захисту інтересів і прав членів родини в оточуючому соціумі тощо.

Домашнє господарств має класифікаційні ознаки, яким є місцезнаходження, тип домогосподарства, демографічна характеристика, прибуток, майновий потенціал, зайнятість членів домогосподарства у професійній сфері, трудовий потенціал, виробничо-економічні характеристики власників, трудові й економічні функції, соціальний статус. Економіка домашнього господарства є специфічною галуззю дослідження, оскільки суто економічні відносини в середині домогосподарства слабко диференційовані від соціальних, психологічних і моральних відносин членів сім'ї. Її визначають як моральну економіку, неформальну економіку, або економіку, яку не можна виміряти. Суб'єктом діяльності в домашньому господарстві є родина (сім'я), а не окремий індивід і не комуна або просто група людей.

Висновки. Отже, домашнє господарство є доволі складною ієрархічною структурою. І головне, щоб майбутній вчитель технології, вивчаючи предмети спеціалізації "Основи домашнього господарювання", не тільки вивчав фактичні знання, але і долучався до образу предмету вивчення, яким є "домогосподарство". Окрім того, важливим залишається засвоєння майбутнім вчителем технології зразків ефективної діяльності щодо формування адекватних приватних уявлень про структуру діяльності в домашньому господарстві. Важливим є процес формування вмінь моделювати механізми узагальнення існуючої інформації за рахунок її накопичення, обміну, аналізу, синтезу тощо.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Подальшої розробки вимагають питання аналізу змісту видів праці в домашньому господарстві залежно від типів предметів діяльності. А також підлягає аналізу питання сім'ї як групи людей, що об'єднана загальними сімейно-родовими зв'язками і займається домашнім господарством. Вивченню підлягає також питання про систему праці в домашньому господарстві як основи економії часу та багато інших, які створюють передумови впровадження нової змістової парадигми спеціалізації "Основи домашнього господарювання" підготовки вчителя технології.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаранжа И. Классическая и новая парадигма в контексте образовательного процесса [Електронний ресурс] / И. Гаранжа, Ю. Сотников //

- Сайт Івана Васильевича. – Режим доступу до сайту : <http://siv.su/L36.htm>.
2. Зінковський Ю. Особливості сучасної парадигми вищої технічної освіти / Ю. Зінковський, Г. Мірських // Вісник національного технічного університету України "КПІ". Серія – Радіотехніка. Радіоапаратобудування. – 2010. – № 40. – С. 154–160.
  3. Котис Н. Теоретико-методологічні основи досліджень сектора домогосподарств у системі національної економіки / Н. Котис // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 1 (30). – С. 63–67.
  4. Кун Т. Структура наукових революцій / Т. Кун ; пер. з англ. І. З. Нелетова ; зі вступ. частиною та доповненнями 1969 р. – М. : Прогресс, 1977. – 302 с.
  5. Лист МОН України № 1/9-736 від 06.12.07 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita-ua.net>
  6. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002.
  7. Осмоловская И. М. О парадигмах в педагогике / И. М. Осмоловская // Инновации в образовании. – 2007. – № 2 – С. 20–29.
  8. Сімейно-побутова культура та домашня економіка : навч. посібник / за ред. Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. – К. : Вища освіта, 2004. – 480 с.
  9. Словник іншомовних слів / [за ред. О. С. Мельничука]. – К. : Головна редакція української радянської енциклопедії академії наук Української РСР, 1974. – 776 с.

УДК 535:004

О. В. Левченко,
аспірантка
(Бердянський державний
педагогічний університет)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ НЕСТАЦІОНАРНИХ ЯВИЩ НА ОСНОВІ ІМІТАЦІЙНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Постановка проблеми. В умовах інформаційно-освітнього середовища інтеграція традиційних технологій навчання та перспективних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) найбільш ефективна, оскільки передбачає перебудову змісту та організаційних форм навчальної діяльності, розробку інноваційних засобів інформаційно-технологічної підтримки навчального процесу. Реалізацією такої стратегії є створення інформаційного освітнього середовища навчання на основі спеціалізованих програмно-інструментальних засобів і освітнього контенту. У цьому середовищі формуються нові інформаційно-технологічні моделі організації навчального процесу з використанням засобів ІКТ, зокрема імітаційного комп'ютерного моделювання (ІКМ). Це виокремлює проблему створення єдиного інформаційного освітнього середовища навчання фізики та активного впровадження ІКМ для демонстрування та дослідження хвильових властивостей світла.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні аспекти впровадження ІКТ в навчальний процес з фізики досить ґрунтовно